

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการจัดการฝึกหัดครูเพื่อการผลิตครูให้มีคุณภาพสูงนั้น ได้มีการเน้นถึงสมรรถภาพของครู โดยการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของครูด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 จะมีรายวิชาที่มุ่งฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่ออาชีพครู การที่หลักสูตรการฝึกหัดครูต้องปรับปรุงการผลิตครูให้มีสมรรถภาพ เพราะผู้ที่สำเร็จออกไปจะเป็นบุคคลสำคัญ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียน สิ่งที่น่าพิจารณาอีกอย่างหนึ่งคือ หลักสูตรการฝึกหัดครูที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไรในการผลิตครูที่มีสมรรถภาพออกไปสอน การที่จะปรับปรุงให้หลักสูตรและการเรียนการสอนของวิทยาลัยครูมีคุณภาพตามความต้องการของผู้ใช้และสภาพแท้จริงของสังคมไทย จึงควรมีการตรวจสอบคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาว่ามีสมรรถภาพครูหรือไม่ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูและการติดตามผล เพื่อประเมินผลผลิตที่จบจากหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูและการติดตามผลบัณฑิต ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังจะได้นำเสนอตามลำดับ

สมรรถภาพของครู

การเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงการฝึกหัดครู โดยการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน (Competency-Based Teacher Education) เป็นแนวทางใหม่ทางหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้แนวคิดมาจากบทบาทของการฝึกปฏิบัติของการศึกษาค้นอาชีพ การจัดฝึกหัดครูแบบนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมความสามารถต่าง ๆ ให้ปรากฏออกมาได้ชัดเจนในการจัดการศึกษาจะมุ่งไปที่การปฏิบัติ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนทั้งหลายจะถูกจัดขึ้นเพื่อให้

ผู้เรียนแสดงสมรรถภาพต่าง ๆ คุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานสรุปได้ 4 ประการ คือ

1. มีการกำหนดสมรรถภาพของการเป็นครูเฉพาะและชัดเจน เช่น สามารถช่วยเหลือการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ สามารถวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
  2. มีการประเมินผล โดยเน้นขบวนการฝึกให้ผู้เรียนแสดงความรู้ ความสามารถให้ปรากฏออกมา
  3. มีการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้
  4. มีการจัดตารางเรียนให้ยืดหยุ่นได้ ตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน
- ปัจจุบันการจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐานได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ควบคู่ไปกับภาวะขัดแย้งภายใน การวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นพื้นฐาน¹

สำหรับในประเทศไทย การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน ยังไม่มีสถาบันฝึกหัดครูแห่งใดที่มีรูปแบบในการดำเนินการ ที่มีอยู่ในปัจจุบันจะอยู่ในรูปชุดการสอน และการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการสอนแบบจุดภาค การที่จะกำหนดสมรรถภาพของครูว่าควรเป็นเช่นไร สาขาวิชา บัณฑิต ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ได้กำหนดสมรรถภาพของครูที่สำคัญดังนี้

1. สามารถทำการสอนได้ดีโดยใช้หลักจิตวิทยาการพัฒนาการ วิธีสอน และการวัดผลที่เหมาะสม
2. สามารถอบรมแนะแนวและปกครองได้อย่างดี โดยรู้จักหลักการสร้างคุณธรรม การแนะแนว อบรม และการสร้างสัมพันธ์ที่ดี
3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างดี โดยรู้จักความสำคัญของกิจกรรม รับผิดชอบต่อปฏิบัติกิจกรรมด้วยความยินดี

---

¹วิชัย วงษ์ใหญ่, การฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน (กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 1 - 10 (อัครสำเนา).

4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับการเป็นครู ช่วยปรับปรุงชุมชน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพโดยเพิ่มพูนความรู้ในอาชีพครู ยึดขนบธรรมเนียมครู ส่งเสริมตนเองให้ทำงานทางวิชาการศึกษาอยู่เสมอ¹

กรมการฝึกหัดครูได้มองเห็นความสำคัญ ในเรื่องสมรรถภาพของครูเพื่อที่จะนำมาใช้ในวิทยาลัยครู จึงได้ทำการวิจัยศึกษาสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับการเตรียมครูในโครงการนวัตกรรมทางการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครูมี ความสามารถในการใช้หลักเกณฑ์เทคนิคและทักษะการสอน ความสามารถในการจูงใจและการให้แรงเสริม ความสามารถในการแนะนำและการให้คำปรึกษา ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน ความสามารถในการระดมการกลุ่ม ความสามารถในการสัมพันธ์บุคคลและชุมชน² และมีการศึกษาถึงการฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ักศึกษาวิทยาลัยครูภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูให้ลำดับของสมรรถภาพเรียงลำดับคือ สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ สมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำ และสมรรถภาพด้านการแนะนำและการปกครองชั้นเรียน และจากแบบสอบถามปลายเปิดปรากฏว่า สมรรถภาพที่อาจารย์ต้องการให้เพิ่มเติมมีความเที่ยงธรรม ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความมีมารยาท ความมีระเบียบในการทำงาน ความรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติ มีทัศนคติต่ออาชีพครู ประยุกต์ทฤษฎีการสอนเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม แก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานธุรการได้ รู้อเรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น รักษาสุขภาพของตน

¹สาโรช บัวศรี, มาตรการพื้นฐานบางประการสำหรับการสร้างครูดี (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2515), หน้า 14 - 15 (อค์สำเนา).

²กรมการฝึกหัดครู, การเตรียมครูสำหรับโครงการนวัตกรรมทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2523), หน้า 156-168.

ไต่ดี และวัดผลนักเรียนด้านทัศนคติได้¹

ในมหาวิทยาลัยอุสตัน ได้มีการกำหนดสมรรถภาพของครูว่า ต้องมีความสามารถสนองความต้องการในค่านิยม สังคม ร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียน สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน ใช้วิธีสอนอย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ใช้วิธีประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักผสมผสานการสอนให้เข้ากับวัฒนธรรมของผู้เรียน สามารถใช้เครื่องมือการสอนและมีทักษะการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถจัดรูปแบบของการสื่อความหมาย ใช้แหล่งวิทยากรได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้และสร้างอุปกรณ์การสอนตรงตามวัตถุประสงค์ของการสอน นำผลการสอนที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงการสอนใหม่ มีความสามารถในด้านวิชาการอย่างเพียงพอที่จะสอน มีความสามารถในการจัดการเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อประโยชน์ในค่านิยม ร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียน มีปฏิกริยาอย่างฉับไวต่อความต้องการและความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ทำงานร่วมกับเพื่อนครูด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ²

การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอน จากการวิจัยพบว่า ครู ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์และนักศึกษา ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในสมรรถภาพทางวิชาการนั้น ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากที่สุด ส่วนในสภาพที่เป็นจริง การใช้ตำราแบบเรียนเป็นสิ่งที่นักศึกษานิยมมากที่สุด สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจูงใจผู้เรียนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากที่สุด ส่วนสภาพที่เป็นจริง ความ

¹พรณี เล็กวุฒิกานต์, "การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ นักศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคเหนือ," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522), หน้า 67 - 68.

²Robert W. Houston and L. Howard, "Three Views of Competency-Based Education: University of Houston," Performance-Based Teacher Education: A source Book (January 1976): 32-33.

สามารถในการใช้กระดานดำเป็นสิ่งที่นักศึกษาปฏิบัติมากที่สุด สมรรถภาพทางบริหารที่เกี่ยวข้อง
 ของกับการสอน การวางแผนการสอนต้องมีการกำหนดจุดประสงค์การสอนทุกครั้ง ทุกฝ่าย
 เห็นตรงกันว่าจำเป็นมากที่สุด สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงที่นักศึกษาปฏิบัติอยู่¹

ในระดับประถมศึกษา ได้มีการศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคม
 ต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม พบว่า สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่กลุ่มตัวอย่าง
 ทุกกลุ่มต้องการในระดับความต้องการสูงสุดมี 10 สมรรถภาพคือ สามารถกระตุ้นให้นักเรียน
 ช่วยตัวเอง พิจารณาและลงโทษนักเรียนอย่างยุติธรรม เตรียมการสอนโดยทำโครงการ
 สอนและบันทึกการสอนอย่างชัดเจนปฏิบัติได้จริง กล้าจะแสดงความคิดเห็น มีการวัดและ
 ประเมินการสอนทุกครั้ง สามารถเสนอบทเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่
 สนใจของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน รับฟังความคิดเห็นของ
 นักเรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับผิดเมื่อตนเองสอนผิดพลาด สามารถควบคุมดูแลส่งเสริม
 นักเรียนในการทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และใช้อุปกรณ์การสอน
 ได้เหมาะสมกับลักษณะวิชาและสภาพการเรียนการสอน² ทำนองเดียวกันมีการศึกษา
 สมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ทั้งครูใหญ่ ครู ผู้ปกครอง
 ทุกฝ่ายมีความต้องการให้ครูมีสมรรถภาพด้านวิชาการ สามารถสอนได้ทุกวิชา เพราะงาน
 ด้านวิชาการ เป็นงานหลักที่ครูต้องเอาใจใส่มากกว่าด้านอื่น³ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่คณะ

¹สุทธิ ประจงศักดิ์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครู
 ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชา
 บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 143-144.

²มาตพ ภาณุทวีไลธรรม, "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการใน
 จังหวัดสกลนครและนครพนม" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
 วิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 62-64.

³สมพร ปาละจุม, "สมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมปีที่ 1 ในทัศนะของ
 ครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหา-
 วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 37-40.

เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประถมศึกษาจากครู ผู้บริหารการศึกษา นักเรียนและผู้นปกครองใน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ทิศนะของทุกฝ่ายได้ให้ความสำคัญของสมรรถภาพครูเรียงจาก มากไปหาน้อย คือ สมรรถภาพครูด้านการสอน ความปฏิบัติงานทั่วไป ด้านการเป็นประชาธิปไตย ด้านสัมพันธ์ภาพกับนักเรียน ด้านคุณธรรมศีลธรรม และกานบุคลิกลักษณะ¹

ในระดับมัธยมศึกษา ได้มีการจัดสัมมนาเพื่อหาสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา มีการเสนอสมรรถภาพที่สำคัญคือ สมรรถภาพในการเร่งเร้ากระตุ้นนักเรียนให้แสดงออกอย่าง ง่าย ๆ แต่สร้างสรรค สมรรถภาพในการใช้ภาษาที่แม่นยำ เทียงตรง ถูกต้องและชัดเจน สมรรถภาพในการใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ให้นักเรียนเกิดวิจารถญาณ สมรรถภาพในการสร้าง ความคิดรวบยอด สมรรถภาพในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้เหตุผลและตัดสินใจด้วยตนเอง สมรรถภาพในการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ สมรรถภาพในการจัดกิจกรรมที่สนุกสนานตรงตาม วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และสมรรถภาพในการจัดการเรียนใหญ่เรียนโคลงมือ ด้วยตนเอง² และมีการสำรวจสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาว เชียงใหม่จากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้นปกครอง พบว่า กลุ่มครูและนักเรียนต้องการครู ที่มีสมรรถภาพด้านการแนะแนวและการปกครองในชั้นเรียนมากที่สุด ส่วนกลุ่มผู้บริหารการศึกษา และผู้นปกครองต้องการครูที่มีสมรรถภาพด้านหลักสูตรและการสอนมากที่สุด³

¹ประโยชน์ จันทร์โชติ, "คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด สงขลา" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 87.

²โกชัย สาริกบุตร, "สมรรถภาพของครู," รายงานการสัมมนาสมรรถภาพที่สำคัญ ของครูมัธยมศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 6 - 7.

³สุพจน์ ศุกกุล, "สมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 56.

การศึกษาสมรรถภาพของครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ได้นิยามสรุปว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพครูในด้านต่าง ๆ สูงกว่าครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา และครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต่างประเมินสมรรถภาพในการเป็นครูสูงกว่าสมรรถภาพในการเป็นครูที่ตนเองได้รับการประเมินจากครูใหญ่ และเห็นว่าการสอนเป็นประสบการณ์ที่มีค่าที่สุดในการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครู¹

การติดตามผล

การติดตามผล หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของบุคคลในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด² เพื่อสำรวจว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติจริงเพียงใด มีอุปสรรคอะไรบาง จะได้นำผลมาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นวิธีการสำคัญที่จะให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ และขอบพหุรองของผู้สำเร็จการศึกษา ผลที่ได้จากการติดตามผล จะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การศึกษากการติดตามผลผู้สำเร็จไปแล้ว ยังเป็นการแสดงความห่วงใย ความสนใจ และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของทางสถาบันที่ผู้สำเร็จการศึกษากำลังศึกษา การติดตามผลในต่างประเทศจะมีในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย อย่างมีระบบ ส่วนในประเทศไทย ส่วนใหญ่การติดตามผล เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงาน

007310

¹John Edwin Vogt, "A Study of the Teaching Competencies of a Selected Group of Teaching Education Graduates from the Associated Colleges of Central Kansas," Dissertation Abstracts International (December 1970): 2781-A.

²Carter V. Good, Dictionary of Education, 3rd ed. (New York: McGraw-Hill Book Co., 1973), p.565.

ศึกษาสมรรถภาพของบัณฑิต ในความคิดเห็นของผู้บริหารและของบัณฑิตเอง ซึ่งรายละเอียดของการติดตามผลในต่างประเทศ และในประเทศ จะได้อีกกล่าวในรายละเอียดต่อไป

การติดตามผลในต่างประเทศ

การติดตามผลของมหาวิทยาลัยเคนตักกีตะวันตก ได้มีการวางแผนการติดตามผลบัณฑิตเป็นโครงการระยะยาว 8 ปี ติดตามผลตั้งแต่กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาในปีที่ 1 และออกไปเป็นครูในปีที่ 1 ปีที่ 3 และปีที่ 5 จุดมุ่งหมายในการติดตามผลเพื่อสำรวจปัญหาของบัณฑิตที่ออกไปเป็นครูเมื่อทำการสอนครบหนึ่งปีแรก หาสาเหตุทำไมบัณฑิตจึงไม่ประกอบอาชีพครูและที่สอนมาแล้วทำไมเปลี่ยนอาชีพ และศึกษาพฤติกรรมของครูเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่ได้รับหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ครูสอนในปีแรกพบมากที่สุด คือปัญหาการสอนนักเรียนซึ่งไม่เคารพนับถือครู ปัญหาระเบียบวินัย ปัญหาความจูงใจนักเรียน จากการประเมินผลการสอนด้วยตนเองของครูพบว่า เนื้อหาและการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนที่นักเรียนนำไปใช้ในการทำงานตามสภาพความเป็นจริงได้ และสามารถสอนได้ ถึงแม้ว่าเด็กจะแตกต่างกันในสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนมากพอใจกับโปรแกรมที่เรียนจบมา และครูที่สอนมากกว่า 3 ปี ได้รับการประเมินจากศิษยานุศิษย์และเพื่อนครูว่า มีประสิทธิภาพในการสอน จากการสำรวจพบว่า บัณฑิตที่ไม่ทำงานครูมักอ้างว่าทำงานทำไม่ได้ และพบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากในช่วงระหว่างการสอนปีที่ 1 ถึงปีที่ 3¹

การติดตามผลบัณฑิตของวิทยาลัยครูโอเรกอน ติดตามผลบัณฑิตที่จบตั้งแต่ปี 1974-1978 ซึ่งเป็นบัณฑิตที่จบออกไปเป็นครูในปีแรก ปีที่ 3 ปีที่ 5 และปีที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งจบออกมาเป็นครูครบหนึ่งปี มีความผูกพันกับงานและเป็นครูที่มีความสามารถ ในความคิดเห็นของผู้บริหารเห็นว่า ครูระดับประถมมีความเป็นผู้นำ และมีความสามารถสูงกว่าครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเหตุผลอาจเป็นเพราะสภาพของโรงเรียน

¹Ronald D. Adam, "Western Kentucky University Follow-up of Teacher Education Graduates," pp. 11 - 12.

ต่างกัน¹

การติดตามผลบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน และบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรปกติจากมหาวิทยาลัยเนบราสกา (University of Nebraska) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประเมินค่าสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครู 6 ด้าน คือ สมรรถภาพทางด้านการวิเคราะห์และการวางแผน สมรรถภาพด้านการวัดและดำเนินการสอน สมรรถภาพทางด้านการประเมินผล สมรรถภาพด้านการเป็นผู้สื่อสารสัมพันธ์ สมรรถภาพทางด้านวิชาชีพ และสมรรถภาพทางด้านการเป็นผู้นำทางเนื้อหาวิชา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพของบัณฑิตที่จบจากสองหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 5 ด้าน นอกจากด้านการเป็นผู้สื่อสารสัมพันธ์ บัณฑิตที่จบจากหลักสูตรปกติประเมินในด้านความชอบโปรแกรมที่เรียนปานกลาง สำหรับบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรสมรรถฐานประเมินว่า ได้พัฒนาความเข้าใจในตนเอง และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากขึ้น²

การติดตามผลบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยโบว์ลิง กรีน (Bowling Green State University) เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่บัณฑิตต้องการ และวิเคราะห์ความสามารถของบัณฑิตเกี่ยวกับสมรรถภาพต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตต้องการสมรรถภาพในด้านที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัย การชักจูงนักเรียน การประเมินผลการเรียน และการสอนแบบเอกเทศภาพ ส่วนครูใหญ่ประเมินว่า ต้องการให้ครูมีสมรรถภาพในด้านการแสดงทัศนคติใน

¹ H.D. Schalock, and Other, "Evaluative Studies of Graduates from Teacher Preparation Programs at Oregon Colleges of Education," Teacher Education Program Evaluation and Follow-up Studies: A Collection of Efforts, eds. Shirley M.Hord and Gene E. Hall. (Research and Development for Teacher Education, The University of Texas at Austin, 1980), pp.113 - 126.

² Alvah M. Kilgore, "PBTE: A Follow-up Study," Journal of Teacher Education, 31 (March - April 1980): 55 - 58.

ทางบวกกับนักเรียนและกับการสอน สมรรถภาพในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน สมรรถภาพในการสอนแบบเอกัตภาพ¹

การประเมินผลการจัดการฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยบริกแฮมยัง (Brigham Young University) โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครู ครูใหญ่ และผู้ตรวจการศึกษารายละเอียดยังถึงความต้องการว่าบัณฑิตควรมีสมรรถภาพอย่างไร และการจัดดำเนินการของการฝึกหัดครูควรแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้ครูมีความสามารถในการจูงใจนักเรียน การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการใช้เวลาในห้องเรียน ความสามารถในการปรับพฤติกรรมของนักเรียน สมรรถภาพในด้านความสัมพันธ์กับผู้บริหาร และสมรรถภาพด้านการประเมินผลการเรียน และเสนอแนะว่า นักศึกษาคูควรได้ฝึกหัดประสบการณ์ในการสอนมากขึ้น ควรได้เน้นด้านระเบียบวินัยในห้องเรียนและการควบคุมชั้นเรียน ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารยังชี้ให้เห็นว่า การที่ครูมีความรักและนับถือในบุคคลอื่นเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในการทำงาน²

การศึกษาคูใหม่ที่จบจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State University) ที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตามสภาพโรงเรียนที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของครูที่สอนในโรงเรียนในตัวเมือง ในโรงเรียนนอกเมือง ในโรงเรียนชานเมือง และในโรงเรียนชนบท ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับครูที่สอนในโรงเรียนในตัวเมืองระบุปัญหาที่เกิดขึ้นได้บ่อยมากกว่าครูที่สอนในสถานที่อื่น ๆ ในด้าน

¹Fred L. Pigge, "Teacher Competencies: Need, Proficiency, and Where Proficiency was Developed," Journal of Teacher Education 29 (July - August, 1978): 70 - 76.

²Clark D. Webb, and Other, A Large-Scale Evaluation of Preservice Teachers Education Programs (U.S., Educational Resources Information Center ERIC Document, ED 153967, January 1978), p.5.

การสอนซ่อมเสริม การมีอิสระ มีเสรีภาพทางวิชาชีพ การได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงนโยบายและกฎของโรงเรียน การควบคุมชั้น การชักจูงใจนักเรียนให้สนใจเรียน¹

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจความต้องการของครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษาที่รัฐอินเดียน่า ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการมาก 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานักเรียน และการดือนนักเรียนตามเอกลักษณ์ ทั้ง 2 ด้านประกอบด้วยรายละเอียดของสมรรถภาพ เช่น ด้านการพัฒนานักเรียนประกอบด้วย ความต้องการสมรรถภาพในการช่วยให้นักเรียนมีการปะทะสัมพันธ์ในทางสังคม ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนในด้านการสอนตามเอกลักษณ์ ประกอบด้วยสมรรถภาพที่จะสร้างสรรค์วัสดุอุปกรณ์ช่วยสอนซ่อมเสริม สามารถที่จะเลือกและพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรมที่ใช้ได้เหมาะสมกับการสอนตามเอกลักษณ์ เป็นต้น และครูในระดับประถมต้องการสมรรถภาพดังกล่าวมากกว่าครูในระดับมัธยม²

การติดตามผลในประเทศไทย

เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการติดตามผลในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการติดตามความสามารถในการปฏิบัติงาน ในที่นี้จะแบ่งกลุ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน

¹John J. Kennedy and Other, "Problems of Beginning Secondary Teacher in Relating to School Location," The Journal of Educational Research, 69 (January 1976): 167 - 171.

²G.M. Ingersoll, "Assessing Inservice Training Needs through Teacher Responses," Journal of Teacher Education, 27 (Summer 1976): 169 - 173.

ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพครูที่รวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู
2. ด้านความสามารถในการสอน
3. ด้านทัศนคติต่ออาชีพครู
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู บุคลิกภาพ หมายถึง ส่วนรวมซึ่งประกอบด้วย ลักษณะทุกสิ่งทุกอย่างประการของบุคคลทั้งทางร่างกาย ทางสมอง ทางอารมณ์และทางสังคม¹ ในด้านบุคลิกภาพของการเป็นครู ได้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตและผู้อยู่บังคับบัญชาพอใจบุคลิกภาพเกี่ยวกับการแต่งกายที่เหมาะสมกับอาชีพ สุขภาพอนามัย เลี้ยงพูด ความประพฤติ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การตรงต่อเวลา การมีระเบียบแบบแผนในการทำงาน ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งบัณฑิตและผู้อยู่บังคับบัญชาพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนบุคลิกภาพที่ บัณฑิตและผู้อยู่บังคับบัญชามีความคิดเห็นต่างกันคือ ผู้อยู่บังคับบัญชาพอใจเรียนารยาท ความขยัน หมั่นเพียรของบัณฑิตครูศาสตร์มากกว่าบัณฑิต อย่างมีนัยสำคัญ² การติดตามผลการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกันแต่เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.)

¹สมจิต ธนสุกาญจน์, จิตวิทยาแนะแนว (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยาลัย ครูสวนสุนันทา, 2522), หน้า 136.

²วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 32 - 34.

ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในสวนกลาง¹ ผลการวิจัยทางด้านบุคลิกภาพสอดคล้องกับการติดตามผลผู้สำเร็จ กศ.บ. ที่ปฏิบัติงานในภาคการศึกษา 1, 6, 12 ที่พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้สำเร็จ กศ.บ. โดยผู้บังคับบัญชาประเมินความสามารถค่อนข้างมากในความกระตือรือร้นทางอาชีพ การรักษามารยาท การควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจ และความเรียบร้อยในการแต่งกาย ส่วนมิติที่ประเมินความสามารถตนเองระดับปานกลาง² สำหรับการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยในด้านบุคลิกภาพของการเป็นครูพบว่า มิติที่ประเมินความสามารถสูงกว่าการประเมินความสามารถจากผู้บังคับบัญชาอย่างมีนัยสำคัญ³

ด้านการสอน การสอน หมายถึง การจัดสถานการณหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กเรียนเกิดการเรียนรู้⁴ ในด้านการสอน ได้มีการติดตามผลของมหาวิทยาลัยเคนต์ที่กักตัววันตกในปัญหาการสอนของครูที่ทำงานมาแล้ว 1 ปี พบว่ามีปัญหาในชั้นเรียน

¹วรรณิ พุทธานุชใจกร, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510-2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในสวนกลาง " (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515), หน้า 32 - 34.

²มารศรี ชั่วสกุล, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510-2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครู ในภาคการศึกษา 1, 6, 12." (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515), หน้า 60.

³สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู " หน้า 48.

⁴Carter V. Good, Dictionary of Education, p.411.

เกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียน การไม่มีระเบียบวินัยของนักเรียน การสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียน การประเมินผลการสอนด้วยตนเอง และการใช้วัสดุอุปกรณ์¹ สำหรับการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตและคณาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันในค่านิยมสอน บัณฑิตพอใจเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสถานการณ์ในห้องเรียนในขณะสอน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเชื่อมโยงการสอนให้เข้ากับชีวิตประจำวัน การฝึกให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง การพัฒนาการสอนให้ดีขึ้น บัณฑิตประเมินค่าความพอใจสูงกว่าคณาจารย์อย่างมีนัยสำคัญ² ส่วนการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์และคณาจารย์ กศ.บ. มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการเอาใจใส่ในการเตรียมการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การวัดผลและประเมินผล โดยคณาจารย์เห็นว่าคณาจารย์ กศ.บ. มีความรู้ความสามารถค่อนข้างสูง แต่คณาจารย์ กศ.บ. ประเมินค่าว่าตนเองมีความรู้ความสามารถปานกลาง³ การติดตามผลการปฏิบัติงานเรื่องเดียวกันแต่เป็นการติดตามคณาจารย์ กศ.บ. ในภาคการศึกษา 7 และ 8 ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์และคณาจารย์ กศ.บ. มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยคณาจารย์ประเมินว่าคณาจารย์ กศ.บ. มีความรู้ความสามารถในเรื่องการปกครองชั้น การ

¹ Ronald D. Adam, "Western Kentucky University Follow-up of Teacher Education Graduates," pp.20 - 22.

² วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์" หน้า 28 - 31.

³ วรณี พุทราธิโก, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง" หน้า 54 - 55.

ควบคุมกิจกรรม ความเอาใจใส่ในการเตรียมการสอน และการวัดและประเมินผล¹ นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูสำเร็จ กศ.บ.พลศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาประเมินค่าความรู้ความสามารถในการสอนสูงกว่าการประเมินค่าตนเองของบัณฑิต และมีความคิดเห็นว่าบัณฑิตได้นำเอาความรู้และรายวิชาที่ได้จากการเรียน โดยเฉพาะวิชาเอกให้เป็นประโยชน์ต่อการสอนอยู่ในเกณฑ์ดีมากที่สุด² ซึ่งสอดคล้องกับการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูสำเร็จปริญญาตรีทางการศึกษาวิชาเอกพลานามัยจากมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เพื่อวิเคราะห์การเลือกงานและการเปลี่ยนอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูสำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มาจากรัฐเพนเนลส์ซี จอเจีย และอลาบามา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วกลับไปทำงานในรัฐเดิม โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครู และใ้ปฏิบัติงานสอนตํานกั้หามากกว่าอย่างอื่น³

¹ธรรมบุญ เพชรยศ, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของครูสำเร็จปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510-2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 7 และ 8 " (ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515), หน้า 67 - 69.

²สุวัฒน์ ยังวราภรณ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.พลศึกษา) ปีการศึกษา 2516-2521 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร " (ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 27 - 28.

³Roy Lee Stinnett, "A Follow-up Study of Health and Physical Education Majors Graduated from the University of Chattanooga 1958-1967," Dissertation Abstracts International 31 (July 1970): 182-A.

สำหรับการติดตามผลของกรรมการฝึกหัดครู ได้มีการติดตามผลนักศึกษาที่จบครุศาสตร์บัณฑิต จากวิทยาลัยครู 17 แห่ง ปีการศึกษา 2518 และ 2519 จากวิทยาลัยครู 17 แห่งคือ วิทยาลัยครู บานสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัย ครูจันทร์เกษม วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครู เทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัย ครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูอุตรธานี วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครู นครราชสีมา ซึ่งมีจำนวนผู้จบทั้งสิ้น 1494 คน สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 1083 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 72.49 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัว สภาพการ ทำงาน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับขณะศึกษาในวิทยาลัยครู อิทธิพลและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ร้อยละ และไคสแควร์ ผลจากการวิจัย พบว่า

สภาพการทำงานของบัณฑิตมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นเรื่องใหญ่ เช่น ขาดอุปกรณ์การสอน รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร โดยเห็นว่า ผู้บริหารบริหารงานไม่เป็น ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับขณะศึกษาในวิทยาลัยครู บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับความรู้และประสบการณ์ด้าน การเรียนการสอนในวิชา เอกจากวิทยาลัยครูเพียงพอ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้เพียงพอต่อการสอนในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา ความรู้ และประสบการณ์ด้านวิชาการศึกษา บัณฑิตเห็นว่า เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการทำงานส่วนความรู้และ ประสบการณ์ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร บัณฑิตกว่าครึ่งเห็นว่า ได้รับจากวิทยาลัยครูไม่เพียงพอ โดย ให้เหตุผลว่ามีกิจกรรมน้อยเกินไป เพราะผู้สอนมุ่งด้านวิชาการมากเกินไป

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการของวิทยาลัยครู บัณฑิตเห็นว่า หลักสูตรควรต้องปรับปรุง ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และสัมพันธ์กับหลักสูตรใหม่ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา สำหรับวิธี สอน บัณฑิตเห็นว่า ควรจัดอาจารย์ที่มีความรู้และถนัด เหมาะสมกับวิชาที่สอน ควรเน้นปฏิบัติมากกว่า

ทฤษฎี 1-2-3

มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา สาขาประถมศึกษาจากมหาวิทยาลัย
ออเบอร์น เพื่อจะประเมินผลโปรแกรมวิชาการศึกษาว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับความ
สำเร็จในด้านการสอนเพียงใด พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการวางแผน
และจัดกิจกรรมของนักเรียน แต่ขาดความสามารถในการแนะแนวและวินิจฉัยปัญหาของ
นักเรียน² ในการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการสอนของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัย
ครูในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความสามารถของผู้บังคับบัญชาและ
ผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยประเมินความสามารถ
สูงในความรู้ ความแม่นยำ และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้เกี่ยวกับการวัด
และประเมินผลในการเรียนการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสม และยัง
ค้นพบอีกว่า ผู้สำเร็จปริญญาตรีในกลุ่มวิชาพิเศษ กลุ่มวิชาสังคม และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
มีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน³ มีการติดตามผลของสถาบันฝึกหัดครู โดย

¹ รัตนา ศิริพานิช และคณะ, "การติดตามผลนักศึกษาที่จบครูศาสตรบัณฑิตจาก
วิทยาลัยครู 17 แห่ง ปีการศึกษา 2518 และ 2519 " (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษาน
ินเทศก กรมการฝึกหัดครู), หน้า 10 - 62.

² Inez A. Edge, "A Follow-up Study of Elementary Education
Graduated of Auburn University From 1962-1967," Dissertation
Abstracts International 30 (May - June 1969): 3763-A.

³ สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจาก
วิทยาลัยครู " หน้า 41, 64.

ติดตามผู้สอนชั้นประถมปีที่ 1 และประถมปีที่ 2 จาก 13 จังหวัดในเขตการศึกษา ผลการประเมินจากผู้บังคับบัญชา พบว่า ด้านทักษะในวิธีสอน ครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครู มีความสามารถในระดับปานกลางในการอธิบาย ยกตัวอย่าง การเลือกใช้วิธีสอน และมีความสามารถปานกลางค่อนข้างต่ำในการให้นักเรียนมีส่วนร่วม การสอนใหม่บรรลุวัตถุประสงค์ การทำป้ายนิเทศและการใช้อุปกรณ์การสอน¹

ในต่างประเทศ มีการติดตามผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา มลรัฐนิวยอร์ก ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถดีเกินในการทำโครงการสอน แต่มีข้อบกพร่องในการปกครองชั้น ส่วนนักเรียนเห็นว่า ครูที่สอนต้องสามารถอธิบายเรื่องที่จะสอนได้เป็นอย่างดี และสามารถทำงานร่วมกับนักเรียนแต่ละคนได้² ส่วนการติดตามทัศนคติของบัณฑิตมหาวิทยาลัยมิชิแกนต่อโปรแกรมการศึกษาของมหาวิทยาลัยพบว่า จากประสบการณ์ที่สอนทัศนคติของบัณฑิตจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะรายวิชานอกสถาบันทำให้เกิดความคิดกว้างขวางมากที่สุด และบัณฑิตที่สอนได้เต็มเวลา จะมีทัศนคติกว้างกว่าบัณฑิตที่ไม่ได้สอนเต็มเวลา นอกจากนี้ยังเห็นว่า การปะทะสัมพันธ์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กับรายวิชาที่สอนในมหาวิทยาลัยมีน้อยมาก³

---

¹คณะวิจัย 3 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู, "บทคัดย่อการศึกษาวิจัยการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา," (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2523), หน้า จ.

²Bill Deam Leimkuhler, "A Follow-Study and Evaluation of Teacher Competencies of A Selected Group of Graduates of A Teacher Preparation Institution," Dissertation Abstracts International 28 (January - February 1967): 2921-A.

³William R. Dickinson, "A Follow-up of the Attitudes of Central Michigan University Graduates of the Year 1973-1976 Toward the Undergraduate Teacher Education Programs," Dissertation Abstracts International 40 (June 1980): 6235-A.

ค่านิยมทัศนคติต่ออาชีพครู ทัศนคติ หมายถึง การผสมผสานหรือจัดระเบียบความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ¹ ในค่านิยมทัศนคติต่ออาชีพครู ได้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า บัณฑิตและคณาจารย์มีทัศนคติต่ออาชีพครูไม่แตกต่างกันเกี่ยวกับความรักในอาชีพครู การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพครู การสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน และมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยบัณฑิตพอใจเกี่ยวกับการเสาะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ การส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถ การเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน และความซื่อตรงต่อหน้าที่มากกว่าคณาจารย์² ส่วนการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู ผลการวิจัย ค่านิยมทัศนคติต่ออาชีพครูในทัศนะของตนเองและคณาจารย์ มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นการเพิ่มพูนความรู้แก่อาชีพครูโดยการเขียน ค้นคว้า วิจัย และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพครูอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง³ และมีการติดตามผลครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครูเกี่ยวกับลักษณะความเป็นครู พบว่า ครูที่สำเร็จจากสถาบันฝึกหัดครูมีการชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติม ตั้งใจสอน และมีจรรยาครู⁴ นอกจากนี้ การติดตามผลนักศึกษาที่จบ

¹Millton Rokeach, Beliefs Attitudes and Values, (San Francisco: Jossey-bass Inc., Publishers, 1970), p.112.

²วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครูศาสตร์ " หน้า 38 - 40.

³สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของคณาจารย์ปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู " หน้า 47 - 48.

⁴คณะวิจัย 3 โครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู, "บทคัดย่อการศึกษาวิจัย: การติดตามผลคณาจารย์การศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา." หน้า จ.

ครุศาสตร์ สาขาชนบท จากวิทยาลัยครูมหาสารคาม พบว่า มัธยิตเห็นว่าเป็นอาชีพที่ก้าวหน้า มีเกียรติ และได้รับการยกย่องจากสังคม¹

ค่านมุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ เพื่อมุ่งให้เกิดความร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน² การศึกษาปัญหาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยเคนตักกีตะวันตกพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานมีปัญหามากในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหารโรงเรียน กับครูในโรงเรียน และกับบุคลากรของนักเรียน³

จากการติดตามผลการปฏิบัติงานของมัธยิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในค่านมุษยสัมพันธ์ พบว่า มัธยิตและผู้นบังคับบัญชาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ มัธยิตพอใจในความสามารถของตนเองเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนักเรียน การสร้างความสามัคคีในหมู่ นักเรียน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สูงกว่าผู้นบังคับบัญชาอย่างมีนัยสำคัญ⁴ ส่วนการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามัธยิต (กศ.บ.) ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลางพบว่า ผู้นบังคับบัญชาและผู้สำเร็จ กศ.บ.มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผู้สำเร็จ กศ.บ. มี

¹ชวนพิศ ทองทวี และคณะ, "การติดตามผลมัธยิตปริญญาตรีครุศาสตร์ สาขาชนบท วิทยาลัยครูมหาสารคาม" (มหาสารคาม: คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม, 2521), หน้า 48.

²ณรงค์ บุญมี, "มนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงาน," นักบริหาร 1 (กันยายน 2522): 2.

³Ronald D. Adam, "Western Kentucky University Follow-up of Teacher Education Graduates," pp.20 - 22.

⁴วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมัธยิตครุศาสตร์" หน้า 35 - 37.

ความสามารถมากในการให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับครูในโรงเรียน¹ นอกจากนี้การติดตามผลหมาบัตติศาสตร์ ในค่านมนุษย์สัมพันธ์ พบว่า มหาบัณฑิตศาสตร์ทุกภาควิชาประเมินตนเองในความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน กับนักเรียนกับครูรวมงาน การให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเข้าร่วมกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงาน ความสามารถในการเป็นผู้นำและบุคลากรที่ดี และความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น มหาบัณฑิตศาสตร์ประเมินค่าตนเองอยู่ในระดับดีมาก สำหรับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มหาบัณฑิตศาสตร์ประเมินค่าตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่า มหาบัณฑิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านดีมาก ยกเว้นการวางแผนในหมู่คณะและสังคม การเป็นผู้นำและบุคลากรที่ดี การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มหาบัณฑิตศาสตร์มีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง²

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสมรรถภาพของครู และการติดตามผลที่ได้ศึกษามาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาของการปฏิบัติงานและการเป็นครูที่ดีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ค่านบุคลิกภาพ ด้านการสอน ด้านทัศนคติต่ออาชีพครู และค่านมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป และผลการวิจัยก็ได้นำมาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวของกับการติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครู 2519 ซึ่งเป็นหลักสูตรปรับปรุงใหม่ คุณภาพของบัณฑิตจากหลักสูตรปรับปรุงใหม่ที่ออกไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ วรณี พุทธาวุฒิไกร, "การติดตามผลกาปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรี การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510-2512 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยครูในส่วนกลาง " หน้า 35 - 37.

² ฉลาพร ธีวรัฐ, "การติดตามผลหมาบัตติศาสตร์ " (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 53 - 55.

ปฏิบัติงาน จึงยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เฝ้าองค์ประกอบ 4 ด้านของการปฏิบัติงานครู ซึ่งได้แก่ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสอน ด้านทัศนคติต่ออาชีพครู และด้านมนุษยสัมพันธ์ มาสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับติดตามผลบัณฑิตที่จบจากวิทยาลัยครูภาคกลาง เพื่อจะได้เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานที่บัณฑิตมีในสภาพที่เป็นจริง และที่ต้องการ เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์การเป็นครูก่อนเข้าวิทยาลัยครูกับผู้ไม่มีประสบการณ์ ตลอดจนเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในกลุ่มวิชาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย